

บทที่ 2

ระเบียบวิธีการวิจัยและข้อมูลเบื้องต้น

2.1 แหล่งที่มาของข้อมูล

ในการศึกษารุ่นนี้ได้ใช้ข้อมูลโครงการสำรวจภาวะเจริญพันธุ์ ภาวะการตายและการวางแผนครอบครัวในประเทศไทย พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นการวิจัยระดับชาติ ดำเนินการโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างเดือนเมษายน - พฤษภาคม 2522 ขนาดของตัวอย่างโครงการดังกล่าว เป็นตัวแทนของประชากรประเทศไทยทั้งในเขตเมืองและในเขตชนบทในการสำรวจครั้งนี้ใช้วิธีสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนได้ 2,658 ราย และสตรีที่สมรสแล้ว 2,702 ราย

สำหรับการศึกษารุ่นนี้มุ่งศึกษาสตรีในชนบทประเทศไทยเป็นสำคัญ ดังนั้นสตรีในชนบทที่ใช้ในการศึกษาคือ สตรีที่สมรสแล้วซึ่งไม่รวมสตรีที่มีสถานภาพสมรสเป็นโสดหม้ายหรือหย่าร้างมีจำนวนทั้งสิ้น 1,986 ราย

2.2 การสุ่มตัวอย่าง (รายละเอียดดูได้จากภาคผนวก ข.)

ในการสุ่มตัวอย่างได้จัดการแบ่งการสุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยในเขตชนบทเป็น 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นที่หนึ่ง เป็นการสุ่มตัวอย่างระดับอำเภอ โดยจัดกลุ่มอำเภอในประเทศไทยตามสัดส่วนของประชากรนอกเป็น 15 กลุ่ม จากกลุ่มอำเภอดังกล่าว จะเลือกอำเภอที่เป็นตัวอย่างกลุ่มละหนึ่งอำเภอโดยใช้ Probability Proportional of Population Size

ขั้นที่สอง เป็นการสุ่มตัวอย่างระดับหมู่บ้าน ในแต่ละอำเภอตัวอย่างจะเลือกสามหมู่บ้าน เลือกโดยวิธี Probability Proportional of Household Size

ขั้นที่สาม เป็นการสุ่มตัวอย่างระดับครัวเรือน แบ่งเป็นครัวเรือนตัวอย่างใหม่ (NS) และครัวเรือนตัวอย่างเก่า วิธีการหาครัวเรือนตัวอย่างเก่าและครัวเรือนตัวอย่างใหม่ใช้วิธี Systematic Random Sampling สำหรับในกรณีที่ครัวเรือนตัวอย่างเก่ามีจำนวนไม่

พอที่ต้องการให้ไปสัมภาษณ์ครัวเรือนตัวอย่างเก่าในหมู่บ้านสำรองไว้

2.3 แบบสอบถามที่นำมาใช้ศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้จะศึกษาจากสตรีที่สมรสแล้วและกำลังอยู่กับสามี ดังนั้นจึงต้องใช้แบบสอบถามของโครงการวิจัยทั้ง 2 ส่วนคือ แบบสอบถามหัวหน้าครัวเรือนและแบบสอบถามสตรีที่สมรสแล้วในเขตชนบทเท่านั้น

2.3.1 แบบสอบถามหัวหน้าครัวเรือน

ในส่วนแรกของแบบสอบถามนี้ ประกอบด้วยแบบบันทึกเกี่ยวกับสมาชิกครัวเรือน ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลของหัวหน้าครัวเรือนและสมาชิกครัวเรือนทุกคน การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนนี้ก็เพื่อที่จะกำหนดบุคคลที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน และจำนวนสตรีที่สมรสแล้วในแต่ละครัวเรือน เนื้อหาของแบบสอบถามหัวหน้าครัวเรือนแบ่งออกเป็น 10 ส่วน แต่การวิจัยครั้งนี้จะใช้เฉพาะแบบบันทึกเกี่ยวกับสมาชิกครัวเรือน บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของครัวเรือน หัวหน้าครัวเรือนและสตรีที่สมรสแล้ว แบบของครัวเรือนจำนวนครอบครัวในครัวเรือน ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากรของหัวหน้าครัวเรือน สตรีที่สมรสแล้วทุกคนและสมาชิกอื่นในครัวเรือนทุกคน

2.3.2 แบบสอบถามสตรีที่สมรสแล้ว

เนื่องจากข้อมูลบางส่วนของสตรีที่สมรสแล้ว เช่น ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและประชากร ได้จากแบบบันทึกเกี่ยวกับสมาชิกครัวเรือนในแบบสอบถามของหัวหน้าครัวเรือน ดังนั้นในส่วน of แบบสอบถามของสตรีที่สมรสแล้ว จะใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในแบบสอบถามสตรีในรายละเอียดดังนี้คือ :

1. การติดต่อกับโลกภายนอก ซึ่งถามข้อมูลเกี่ยวกับการเข้าถึงสื่อสารมวลชนประเภทต่าง ๆ เช่น การดูโทรทัศน์ การฟังวิทยุ การอ่านหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น ๆ การดูภาพยนตร์
2. การสมรส ถามถึงจำนวนครั้งของการสมรส อายุแรกสมรส จำนวนบุตรเกิดรอด

3. จำนวนบุตรที่ต้องการ

4. ความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติ เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ทักษะคิด ต่อวิธีคุมกำเนิดแต่ละวิธี แหล่งที่ไปรับบริการ การใช้การคุมกำเนิดในอดีตและปัจจุบัน

5. ความรู้และทักษะคิด เกี่ยวกับการทำแท้ง ถ้ามถึงความรู้เกี่ยวกับวิธีการทำแท้งแต่ละวิธี ทักษะคิดต่อการยินยอมให้สตรีที่ตั้งครรภ์ทำแท้งในกรณีต่าง ๆ

2.4 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษานี้ประกอบด้วยตัวแปรตาม ตัวแปรอิสระและตัวแปรควบคุมหรือตัวแปรเงื่อนไข

2.4.1 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ประกอบด้วย 2 ตัวแปรคือ ความรู้ ในวิธีทำแท้ง และทัศนคติต่อการทำแท้ง ซึ่งตัวแปรทั้งสองนี้ได้มาจากแบบสอบถามข้อ Q.49 และ ข้อ Q.50 ของโครงการวิจัย ซึ่งจะได้กล่าวรายละเอียดของคำถามดังต่อไปนี้คือ

(1) ความรู้ในวิธีทำแท้ง เป็นคำถามจากแบบสอบถามสตรี ข้อ Q.49 ซึ่งถามเกี่ยวกับวิธีการยุติการตั้งครรภ์ด้วยการให้ตอบว่า เคยทราบวิธีการตั้งครรภ์วิธีเหล่านี้หรือไม่ กล่าวคือ

ก. การผ่าตัดเอาทารกในครรภ์ออก

ข. การใช้รากไม้ ต้นหญ้า หรือก้านใบไม้ เหน็บ เข้าไปในช่องคลอด โดยใช้นิ้วมือช่วยขยายปากมดลูก

ค. การเคี้ยวและกลืน "หมาก" ที่เสกคาถาไว้

ง. การใช้วัสดุแข็งสอดในช่องคลอด ทำให้เยื่อหุ้มตัวอ่อนขาด

จ. การกดมดลูกให้ต่ำลงแล้วใช้นิ้วมือช่วย

ฉ. การฉีดยาเคมี เข้ามดลูกทางช่องคลอด

ช. การใช้สายยางดัมและแซ่แอลกอฮอล์แล้วสอด เข้าไปในช่องคลอด

ฌ. การใช้เครื่องมือขยายปากมดลูกและขูดมดลูก

ฎ. การใช้วิธีบีบและนวดมดลูก

ฏ. การใช้ยาลักษณะ เป็นครีมบีบ เข้าไปในช่องคลอด

ฐ. วิธีอื่น ๆ

จาก 11 ข้อดังกล่าวข้างต้นสามารถนำมาจัดลำดับคะแนนเพื่อสร้างเป็นดัชนีวัดความรู้ในวิธีทำแท้ง (รายละเอียดการให้คะแนนและการจัดชั้นคะแนนดูได้จากภาคผนวก ก)

(2) ทศนคติต่อการทำแท้ง เป็นคำถามในข้อ Q.50 ซึ่งให้สตรีตอบว่า เห็นด้วยหรือไม่เกี่ยวกับการทำแท้งในกรณีต่าง ๆ ดังนี้คือ

- ก. สตรีที่สมรสแล้วกำลังใช้วิธีคุมกำเนิดอยู่ แต่เกิดตั้งครรภ์ขึ้น
- ข. สตรีที่สมรสแล้วแต่ไม่ได้ใช้วิธีคุมกำเนิดแล้ว เกิดตั้งครรภ์ขึ้น
- ค. สตรีที่สมรสแล้วและตั้งครรภ์ แต่แพทย์มีความเห็นว่า การตั้งครรภ์นั้นอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของสตรีนั้นหรือ เป็นอันตรายต่อเด็กในครรภ์
- ง. สตรีที่สมรสแล้วและตั้งครรภ์ แต่แพทย์ตรวจพบว่า อาจมีปัญหาทางพันธุกรรม เช่น สตรีเป็นโรคลมบ้าหมู โรคเบาหวาน อาจทำให้เด็กเป็นโรคทางพันธุกรรมด้วย
- จ. สตรีที่ไม่ได้สมรสแต่เกิดตั้งครรภ์ขึ้น และอาจเป็นอุปสรรคต่อการศึกษากการประกอบอาชีพ
- ฉ. สตรีที่เพิ่งหย่าขาดหรือแยกกันอยู่กับสามีและทราบภายหลังว่า เกิดตั้งครรภ์ขึ้นกับสามีคนเดิม
- ช. สตรีที่ถูกข่มขืนโดยอาชญากร แล้วเกิดตั้งครรภ์ขึ้น
- ซ. โสเภณี พาร์ตเนอร์ และหญิงบริการอื่น ๆ เกิดตั้งครรภ์ขึ้น
- ณ. สตรีวิกลจริต มีปัญหาทางสุขภาพจิตหรือพิการไม่สมประกอบไม่อาจเลี้ยงดูบุตรเองได้

จากคำถามทั้ง 10 ข้อ ดังกล่าวข้างต้นจะนำมาสร้างเป็นดัชนีวัดทัศนคติต่อการทำแท้ง (รายละเอียดการให้คะแนนและการแบ่งระดับคะแนน ดูได้จากภาคผนวก ก.)

2.4.2 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ การเปิดรับสื่อสารมวลชน ซึ่งดัชนีในการเปิดรับสื่อสารมวลชน คือ ความถี่ในการเปิดรับสื่อสารมวลชนประเภทต่าง ๆ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และภาพยนตร์ โดยในตอนแรกจะนำเสนอตัวแปรอิสระเหล่านี้ เพื่อดูความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม และจะใช้ดัชนีสื่อสารมวลชนร่วมเพื่อดูความสัมพันธ์

กับตัวแปรตามในขั้นตอนต่อไป ส่วนการสร้างดัชนีสื่อสารมวลชนนั้น (ดูรายละเอียดจากภาคผนวก ก.) จะนำสื่อสารมวลชนที่น่าเสนอในตอนแรกมาสร้างเป็นดัชนีชี้ขึ้น ซึ่งการสร้างดัชนีสื่อสารมวลชนจะสร้างจากคำถามดังต่อไปนี้

(1) ท่านอ่านหนังสือพิมพ์รายวันบ่อยหรือไม่

☐ ทุกวัน	☐ ไม่เคยอ่าน
☐ เกือบทุกวัน	☐ ไม่ทราบ
☐ นาน ๆ ครั้ง	☐ ไม่ตอบ

(2) ท่านฟังวิทยุบ่อยหรือไม่

☐ ฟังทุกวัน	☐ ไม่เคยฟัง
☐ ฟังบ่อยครั้งต่ออาทิตย์	☐ ไม่ทราบ
☐ นาน ๆ ฟังครั้ง	☐ ไม่ตอบ

(3) ท่านดูโทรทัศน์บ่อยหรือไม่

☐ ดูทุกวันมีเครื่องรับภายในบ้าน	☐ ไม่เคยดู
☐ ดูทุกวันจากเครื่องรับของผู้อื่น	☐ ไม่อาจรับโทรทัศน์ได้ในเขตนี้
☐ ดูบ่อยครั้งมีเครื่องรับภายในบ้าน	☐ ไม่ทราบ
☐ ดูบ่อยครั้งจากเครื่องรับของผู้อื่น	☐ ไม่ตอบ
☐ นาน ๆ ดูครั้ง มีเครื่องรับภายในบ้าน	
☐ นาน ๆ ดูครั้ง จากเครื่องรับของผู้อื่น	

(4) ท่านดูภาพยนตร์บ่อยหรือไม่

☐ อาทิตย์ละครั้งหรือมากกว่านั้น	☐ ไม่เคยดูเลย
☐ เดือนละครั้ง หรือ 2-3 ครั้ง	☐ ไม่ทราบ
☐ นาน ๆ ครั้ง	☐ ไม่ตอบ

2.4.3 ตัวแปรเงื่อนไข (Conditioning Variables หรือ Specified Variable)

ได้แก่ ตัวแปรที่กำหนด (Specify) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามเปลี่ยนแปลงไป ตัวแปรเงื่อนไขที่จะนำมาพิจารณาในการศึกษาค้างนี้ คือ ปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้

(ก) ปัจจัยทางประชากร ในการศึกษาค้างนี้ ปัจจัยทางประชากรที่นำมาศึกษาได้แก่ อายุ จำนวนบุตรที่มีชีวิต และ การป้องกันปฏิสนธิ

อายุ แบ่งเป็น 4 ระดับคือ

อายุน้อย (ต่ำกว่า 20 ปี)

อายุค่อนข้างน้อย (20 - 29 ปี)

อายุปานกลาง (30 - 39 ปีและ 40 - 49 ปี)

อายุมาก (50 ปี ขึ้นไป)

จำนวนบุตรที่มีชีวิต แบ่งเป็น 3 ระดับคือ

จำนวนบุตรน้อย (0 - 2 คน) จำนวนบุตรปานกลาง (3 - 4 คน)

จำนวนบุตรมาก (5 คนขึ้นไป)

การป้องกันปฏิสนธิ คือ การใช้วิธีการคุมกำเนิดของสตรี แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มกำลังใช้วิธีการคุมกำเนิด กลุ่มเคยใช้ และ กลุ่มไม่เคยใช้

(ข) ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยที่เป็นตัวแปรเงื่อนไขทางเศรษฐกิจสังคมได้แก่ การศึกษา รายได้ และการมีไฟฟ้าใช้

การศึกษา แบ่งการศึกษาของสตรีเป็น 4 ระดับ คือ สตรีที่ไม่เคยเรียนหนังสือ สตรีที่มีการศึกษาดำ (ป.1 - ป.3) สตรีที่มีการศึกษาระดับปานกลาง (ป.4) และสตรีที่มีการศึกษาสูง (ป.5 ขึ้นไป)

รายได้ รายได้ที่นำมาศึกษา คือ รายได้ของสามี ทั้งนี้เพราะสตรีในชนบทส่วนใหญ่ไม่มีรายได้ของตนเอง จึงใช้รายได้ของสามีแทน โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ รายได้ต่ำ รายได้ปานกลาง และรายได้สูง

การมีไฟฟ้าใช้ แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ สตรีที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีไฟฟ้าใช้ และ สตรีที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ไม่มีไฟฟ้าใช้

2.5 นิยามปฏิบัติ (Operational Definition)

สตรีในชนบท	คือ สตรีที่สมรสแล้วและกำลังอยู่กับสามีซึ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือน
สื่อสารมวลชน	ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และภาพยนตร์
การเปิดรับสื่อสารมวลชน	หมายถึง ความถี่ในการเปิดรับสื่อสารมวลชนทุกประเภท และเมื่อนำมาสร้างเป็นดัชนีจะแบ่งได้ 3 ระดับ คือ เปิดรับมาก เปิดรับปานกลาง และเปิดรับน้อย
ความรู้ในวิธีทำแท้ง	คือความรู้เกี่ยวกับวิธีทำแท้งวิธีดั้งเดิมจนถึงวิธีทันสมัย เมื่อนำมาสร้างดัชนี จะแบ่งได้ 3 ระดับคือ มีความรู้มาก ปานกลาง และน้อยตามลำดับ
ทัศนคติต่อการทำแท้ง	หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดต่อการทำแท้ง เมื่อนำมาสร้างเป็นดัชนีจะได้เป็น 3 ระดับคือ เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลางและเห็นด้วยน้อย
ลักษณะทางประชากร	คือ อายุ จำนวนบุตรที่มีชีวิต และการใช้การป้องกันการปฏิสนธิ
สถานภาพทางเศรษฐกิจ	คือ ดัชนีที่ใช้วัดภาวะเศรษฐกิจของสตรีได้แก่ รายได้ของสามีและการมีไฟฟ้าใช้ โดยรายได้แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ รายได้สูง รายได้ปานกลางและรายได้ต่ำ ส่วนการมีไฟฟ้าใช้ แบ่งเป็น สตรีที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีไฟฟ้าใช้และสตรีที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ไม่มีไฟฟ้าใช้
สถานภาพทางสังคม	คือ ระดับการศึกษาของสตรี แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ สตรีที่ไม่มีการศึกษา สตรีที่มีการศึกษาน้อย (ชั้นป.1 - ป.3) สตรีที่มีการศึกษาปานกลาง (ชั้น ป.4) และสตรีที่มีการศึกษาสูง (ป.5 ขึ้นไป)

2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาการเปิดรับสื่อสารมวลชน กับ ความรู้และทัศนคติต่อการทำแท้งของสตรี ในชนบทประเทศไทย การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการดูความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ของการเปิดรับสื่อสารมวลชน กับ ความรู้และทัศนคติต่อการทำแท้ง ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูล จะเสนอผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. หาค่าความสัมพันธ์ของสองตัวแปรระหว่างความถี่การเปิดรับสื่อสารมวลชน ในฐานตัวแปรอิสระ กับ ความรู้และทัศนคติต่อการทำแท้ง ซึ่งเป็นตัวแปรตาม โดยเสนอผลของการวิเคราะห์ในรูปของตาราง สถิติที่ใช้วัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสอง ได้แก่ ร้อยละ และค่าของ Gamma (G)

2. การหาความสัมพันธ์ของสองตัวแปร และตัวแปรควบคุม ซึ่งในที่นี้จะเรียกว่าตัวแปรเงื่อนไขหนึ่งตัวในตารางเดียวกัน โดยการเสนอค่าของร้อยละ และการวัดค่าความสัมพันธ์ทางเนื้อหา ซึ่งวัดโดยค่า Gamma เพื่อต้องการดูว่าเมื่อความสัมพันธ์ของสองตัวแปรถูกควบคุมด้วยตัวแปรเงื่อนไขหนึ่งตัว จะทำให้มีความสัมพันธ์กันจริงหรือไม่

3. การวิเคราะห์ในลักษณะ Multivariate Analysis โดยใช้สถิติที่เรียกว่า Partial Correlation ซึ่งมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$r_{ij.k} = \frac{r_{ij} - (r_{ik})(r_{jk})}{\sqrt{1 - r_{ik}^2} \sqrt{1 - r_{jk}^2}}$$

ในที่นี้ k คือ ค่าของตัวแปรควบคุมแต่ละตัว

i คือ ตัวแปรอิสระ และ

j คือ ตัวแปรตาม

ในการคำนวณค่า r จะใช้คอมพิวเตอร์ช่วยคำนวณด้วยการใช้ Subprogram Partial Corr การหาค่า Partial Correlation ก็เพื่อวัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ กับ ตัวแปรตาม เช่นเดียวกับข้อ 2. แต่จะนำตัวแปรเงื่อนไขมากกว่าหนึ่งตัวขึ้นไปมาพิจารณาพร้อมกัน ทั้งนี้เพื่อต้องการทราบว่าความสัมพันธ์ของสองตัวแปร ภายใต้ตัวแปร

เงื่อนไขมากกว่าหนึ่งตัวแปรขึ้นไป ยังคงมีความสัมพันธ์กันอยู่จริงหรือไม่

2.7 ข้อจำกัดของการศึกษารั้งนี้

การศึกษาเรื่องการเปิดรับสื่อสารมวลชน กับ ความรู้และทัศนคติต่อการทำแท้งของสตรีในชนบทประเทศไทย มีข้อจำกัดในการศึกษา 2 ประการคือ

1. ที่มาของข้อมูลที่ใช้ศึกษา การศึกษารั้งนี้ได้ใช้ข้อมูลส่วนหนึ่งจากโครงการวิจัยระดับชาติ เกี่ยวกับภาวะเจริญพันธุ์ ภาวะการตาย และการวางแผนครอบครัวในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2522 การนำข้อมูลเกี่ยวกับสื่อสารมวลชนมาใช้ศึกษา เป็นข้อมูลที่ได้จากคำถามในส่วนที่ถามเกี่ยวกับการติดต่อกับโลกภายนอก ซึ่งสามารถนำคำตอบมาใช้ศึกษาได้เฉพาะความถี่ในการเปิดรับสื่อสารมวลชนเท่านั้น ดังนั้นการศึกษาจึงขาดรายละเอียดในด้านเนื้อหาของการรับสื่อสารมวลชน การนำเฉพาะความถี่มาศึกษา จึงอาจจะไม่ได้รายละเอียด เหมือนกับการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสื่อสารมวลชนโดยตรง

2. ธรรมชาติของเรื่องที่น่ามาศึกษา เนื่องจากการทำแท้ง เป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายสำหรับสังคมไทย ดังนั้นความพยายามที่จะหาข้อมูล โดยการใช้แบบสอบถามจึง เป็นเรื่องที่ทำได้ยาก คำถามจากโครงการวิจัยนี้ เป็นเรื่องที่ทำให้สตรีแสดงความคิดเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เกี่ยวกับการทำแท้งในกรณีต่างๆ ซึ่งอาจจะไม่ครอบคลุมถึงทัศนคติต่างๆ อีกมากมายเกี่ยวกับการทำแท้ง และบุคคลอาจจะสงวนท่าทีไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีข้อจำกัดในการศึกษาอยู่บ้าง แต่ก็ไม่ถึงกับทำให้การศึกษารั้งนี้ไร้ประโยชน์เสียทีเดียว หากแต่ให้ข้อมูลเรื่องนี้ได้กว้างขวางพอสมควร

2.8 ข้อมูลเบื้องต้น

ข้อมูลเบื้องต้น คือ ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ของสตรีที่ตกเป็นตัวอย่างทั้ง 1986 ราย เป็นข้อมูลที่ให้รายละเอียดเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับตัวแปรที่น่ามาศึกษา ซึ่งจะได้กล่าวต่อไปตั้งแต่ตารางที่ 1 - ตารางที่ 8

ร้อยละ 100 ต่อคน

อายุ

สตรีที่สมรสแล้วในกลุ่มอายุ 40-49 ปี มีอัตราส่วนร้อยละมากที่สุด คือ ร้อยละ 27.6 รองลงมาคือกลุ่มอายุ 30-39 ปี ร้อยละ 26.6 ส่วนกลุ่มอายุ 20-29 ปี กลุ่มอายุ 50 ปี ขึ้นไป และกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี มีร้อยละเท่ากับ 24.7 17.3 และ 3.8 ตามลำดับ

จำนวนบุตรที่มีชีวิต

จำนวนบุตรที่มีชีวิตของสตรีที่นำมาศึกษาครั้งนี้ สตรีมีจำนวนบุตรปานกลาง (3-4 คน) ในอัตราส่วนร้อยละมากที่สุดเท่ากับร้อยละ 40.0 รองลงมาคือ สตรีมีจำนวนบุตรมาก (5 คนขึ้นไป) ร้อยละ 30.2 และสตรีมีจำนวนบุตรน้อยร้อยละ 29.8

การป้องกันการปฏิสนธิ

สตรีที่กำลังใช้การป้องกันการปฏิสนธิ มีอัตราส่วนร้อยละมากที่สุดคือ เท่ากับร้อยละ 48.7 สตรีที่ไม่เคยใช้การป้องกันการปฏิสนธิร้อยละ 38.06 และสตรีที่เคยใช้การป้องกันการปฏิสนธิ แต่ปัจจุบันไม่ได้ใช้การป้องกันแล้ว มีอัตราส่วนร้อยละน้อยที่สุด เท่ากับร้อยละ 12.7

ตารางที่ 1 อัตราส่วนร้อยละแสดงลักษณะทางประชากรของสตรีในชนบทประเทศไทย

ลักษณะทางประชากร	อัตราส่วนร้อยละ
อายุ	
ต่ำกว่า 20 ปี	3.8 (76)
20-29	24.7 (490)
30-39	26.6 (528)
40-49	27.6 (545)
50 ปีขึ้นไป	17.3 (344)
รวม	100.0 (1983)

(ไม่รวมผู้ที่ไม่ทราบ และไม่ตอบ 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.2)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

จำนวนบุตรที่มีชีวิต

จำนวนบุตรน้อย (0-2 คน)	29.8 (526)
จำนวนบุตรปานกลาง (3-4 คน)	40.0 (707)
จำนวนบุตรมาก (5 คนขึ้นไป)	30.2 (533)
รวม	100.0 (1766)

(ไม่รวมผู้ที่ไม่ทราบ ไม่ตอบ และไม่เข้าข่าย จำนวน 220 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.1)

การบ่งกันการปฏิบัติ

กำลังใช้	48.7 (689)
เคยใช้	12.7 (179)
ไม่เคยใช้	38.6 (546)
รวม	100.0 (1414)

(ไม่รวมสตรีที่กำลังตั้งครรภ์ ไม่ทราบ ไม่ตอบและไม่เข้าข่าย จำนวน 572 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.8)

การศึกษาของสตรี

สตรีที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีอัตราส่วนร้อยละมากที่สุด เท่ากับร้อยละ 68.9 สตรีที่ไม่ได้เรียนหนังสือเลย ร้อยละ 16.6 สตรีที่มีการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - ประถมปีที่ 3 มีร้อยละ 10.3 และสตรีที่มีการศึกษาดังแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ขึ้นไปมีเพียงร้อยละ 4.2 เท่านั้น

รายได้ของสามีต่อปี

สตรีที่มีรายได้ระหว่าง 5,001 - 19,999 บาทต่อปี มีอัตราส่วนร้อยละมากที่สุดเท่ากับร้อยละ 39.5 ส่วนสตรีที่มีสามีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อปี เท่ากับร้อยละ 33.1 และสามีที่มีรายได้ตั้งแต่ 20,000 บาทขึ้นไป มีร้อยละ 27.4

การมีไฟฟ้าใช้

สตรีที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ มีอัตราส่วนร้อยละมากที่สุด เท่ากับร้อยละ 65.0 และสตรีที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีไฟฟ้าใช้ เท่ากับร้อยละ 35.0

ตารางที่ 2 อัตราส่วนร้อยละแสดงลักษณะทาง เศรษฐกิจและสังคมของสตรีในชนบทประเทศไทย

ลักษณะทาง เศรษฐกิจและสังคม	อัตราส่วนร้อยละ
<u>การศึกษา</u>	
ไม่ได้เรียน	16.6 (330)
ป.1 - ป.3	10.3 (204)
ป.4	68.9 (1368)
ป.5 ขึ้นไป	4.2 (83)
รวม	100.0 (1,985)

(ไม่รวมผู้ที่ไม่ตอบ 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.1)

รายได้ของสามีต่อปี

รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท	33.1 (543)
5,001 - 19,999 บาท	39.5 (648)
20,000 บาทขึ้นไป	27.4 (450)
รวม	100.0 (1,641)

(ไม่รวม ผู้ที่ไม่ทราบ ไม่ตอบและไม่เข้าข่ายจำนวน 345 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.3)

การมีไฟฟ้าใช้

สตรีที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีไฟฟ้าใช้	35.0 (595)
สตรีที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ไม่มีไฟฟ้าใช้	65.0 (1107)
รวม	100.0 (1,702)

(ไม่รวมที่ไม่ทราบ จำนวน 284 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.3)

การเปิดรับสื่อสารมวลชนของสตรี

การเปิดรับสื่อสารมวลชนที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์ ซึ่งในแต่ละประเภทสตรีจะเปิดรับความถี่แตกต่างกันดังนี้

หนังสือพิมพ์ สตรีที่ไม่เคยอ่านหนังสือพิมพ์มีอัตราส่วนร้อยละมากที่สุดคือ ร้อยละ 47.9 อ่านน้อย เท่ากับร้อยละ 41.6 อ่านปานกลาง ร้อยละ 5.7 และอ่านมากมีเพียงร้อยละ 4.8 เท่านั้น

วิทยุ วิทยุเป็นสื่อสารมวลชนที่แพร่หลายมากที่สุดในชนบท และสตรีก็เปิดรับสื่อสารมวลชนประเภทนี้มากที่สุดเท่ากับร้อยละ 43.4 เปิดรับปานกลาง น้อย และไม่เคยเปิดรับเท่ากับร้อยละ 16.5 25.9 และ 14.2 ตามลำดับ

โทรทัศน์ เป็นสื่อสารมวลชนที่มีข้อจำกัดในการเปิดรับหลายประการ ดังนั้น สตรีจึงไม่เคยเปิดรับสื่อประเภทนี้ ในอัตราส่วนร้อยละมากที่สุดเท่ากับ ร้อยละ 69.7 ในขณะที่เปิดรับมากมีเพียงร้อยละ 6.9 เท่านั้น

ภาพยนตร์ สตรีในชนบทได้ชมภาพยนตร์น้อย มีถึงร้อยละ 48.5 ไม่เคยชมภาพยนตร์เลย ร้อยละ 35.5 ส่วนสตรีที่มีความถี่ในการชมภาพยนตร์มากมีเท่ากับ ร้อยละ 2.4 เท่านั้น

ตารางที่ 3 อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่เปิดรับสื่อสารมวลชนประเภทต่าง ๆ

ความถี่การเปิดรับสื่อสารมวลชน	อัตราส่วนร้อยละ
หนังสือพิมพ์	
มาก	4.8 (69)
ปานกลาง	5.7 (81)
น้อย	41.6 (595)
ไม่เคย	47.9 (684)
รวม	100.0 (1429)

(ไม่รวมสตรีที่อ่านหนังสือไม่ออก และที่ไม่ตอบจำนวน 557 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.0)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ภาพยนตร์

มาก	2.4 (46)
ปานกลาง	13.8 (264)
น้อย	48.5 (925)
ไม่เคย	35.3 (673)
รวม	100.0 (1,908)

(ไม่รวมที่ไม่ทราบ ไม่ตอบ และไม่เข้าข่าย จำนวน 78 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.9)

วิทยุ

มาก	43.4 (826)
ปานกลาง	16.5 (314)
น้อย	25.9 (492)
ไม่เคย	14.2 (270)
รวม	100.0 (1,902)

(ไม่รวมสตรีที่ไม่มีเครื่องรับวิทยุและที่ไม่ตอบ จำนวน 84 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.2)

โทรทัศน์

มาก	6.9 (132)
ปานกลาง	4.8 (91)
น้อย	18.6 (356)
ไม่เคย	69.7 (1334)
รวม	100.0 (1,913)

(ไม่รวม เขตชนบทที่ไม่สามารถรับโทรทัศน์ได้ และที่ไม่ทราบไม่ตอบ จำนวน 73 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.7)

ดัชนีการเปิดรับสื่อสารมวลชน

ในการสร้างดัชนีการเปิดรับสื่อสารมวลชนขึ้นมาก็เพื่อความสะดวกในการเรียกแทนสื่อสารมวลชนประเภทต่างๆ ซึ่งถ้านำเสนอสื่อสารมวลชนทุกประเภทในรูปของตารางจะขาดความกระชับรัดกุม และไม่ได้ความหมายในทางวิจัย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องสร้างดัชนีขึ้นมาโดยนำเอาตัวแปรทางสื่อสารมวลชนทุกประเภทมาหักคะแนนแล้วจัดลำดับความถี่ของการเปิดรับเป็น 3 ระดับ (รายละเอียดการสร้างดัชนีดูได้จากภาคผนวก) คือ เปิดรับมาก เปิดรับปานกลาง และเปิดรับน้อย ซึ่งมีร้อยละเท่ากับ 31.4 37.3 และ 31.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 อัตราส่วนร้อยละของดัชนีการเปิดรับสื่อสารมวลชนของสตรีในชนบท

ดัชนีการเปิดรับ สื่อสารมวลชน	อัตราส่วนร้อยละ
เปิดรับมาก	31.4 (557)
เปิดรับปานกลาง	37.3 (662)
เปิดรับน้อย	31.3 (554)
รวม	100.0 (1773)
(ไม่รวมพวกที่ไม่ทราบ ไม่ตอบและไม่เข้าข่ายในการคำนวณจำนวน 213 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.7)	

ความรู้ในวิธีทำแท้ง

ในตารางที่ 5 พบว่าส่วนใหญ่แล้วสตรีตอบว่าไม่ทราบวิธีทำแท้งในกรณีต่างๆ แต่สำหรับสตรีที่ตอบว่าทราบวิธีการทำแท้ง วิธีการบีบและนวดมดลูก สตรีจะรู้วิธีการทำแท้งวิธีนี้มากที่สุด เท่ากับร้อยละ 23.5 รองลงมาคือ การใช้ยาเคมิคัลเข้ามดลูก ร้อยละ 19.6 สำหรับวิธีการทำแท้งโดยการเคี้ยวแล้วกลืนหมากที่เสกคาถาไว้ สตรีตอบว่าทราบวิธีนี้เท่ากับร้อยละ 2.9 เท่านั้น

และในตารางที่ 6 เมื่อนำเอาความรู้ในวิธีทำแท้งทุกวิธีมาให้คะแนนแล้วจัดลำดับคะแนนเพื่อเป็นดัชนี (รายละเอียดการสร้างดัชนีความรู้ในวิธีทำแท้งดูได้จากภาคผนวก) วัดความรู้ในวิธีทำแท้ง พบว่า สตรีมีความรู้ในวิธีทำแท้งในระดับปานกลางมากที่สุด เท่ากับร้อยละ 65.2 มีความรู้มาก ร้อยละ 28.5 และ มีความรู้ในวิธีทำแท้งน้อย ร้อยละ 6.3

ตารางที่ 5 อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่ทราบวิธีทำแท้ง จำแนกตามวิธีทำแท้ง

วิธีการทำแท้ง	ทราบ	ไม่ทราบ	จำนวนรวม
1. การผ่าตัด	13.5 (259)	86.5 (1654)	1913
2. การใช้เครื่องขยายปากมดลูก และขูดมดลูก	15.4 (293)	84.6 (1654)	1900
3. การใช้น้ำยา เคมีฉีด เข้ามดลูก	19.6 (375)	80.4 (1538)	1913
4. การใช้น้ำยาหรือครีมบิว เข้าไปในช่องคลอด	3.5 (67)	96.5 (1833)	1900
5. การใช้น้ำยาอย่างต้มและแช่แอลกอฮอล์แล้วสอดเข้าไปในช่องคลอด	3.5 (67)	96.5 (1842)	1909
6. การใช้รากไม้	5.4 (104)	94.6 (1808)	1912
7. การเคี้ยวแล้วกลืน "หมาก" ที่เสกคาถาไว้	2.9 (55)	97.1 (1855)	1910
8. การใช้น้ำสอแห้งสอดในช่องคลอด	4.4 (83)	95.6 (1824)	1907
9. การกดมดลูกให้ต่ำลงแล้วใช้น้ำมือช่วย	11.2 (213)	88.8 (1695)	1908
10. บีบและนวดมดลูก	23.5 (445)	76.5 (1449)	1894
11. วิธีอื่นๆ	11.2 (222)	88.8 (1764)	1986

(ในการคำนวณค่าร้อยละ สตรีที่ตอบว่า แล้วแต่กรณี หรือไม่เข้าข่าย จะไม่นำมาคิดคำนวณด้วย)

ตารางที่ 6 อัตราส่วนร้อยละของดัชนีวัดความรู้ในวิธีทำแท้ง ของสตรีในชนบท

ดัชนีวัดความรู้ในวิธีทำแท้ง	อัตราส่วนร้อยละ
มาก	28.5 (512)
ปานกลาง	65.2 (1172)
น้อย	6.3 (113)
รวม	100 (1797)

(คำตอบที่ไม่เข้าข่าย ไม่นำมาคำนวณด้วยจำนวน 189 ราย คิดเป็นร้อยละ 9.5)

ทัศนคติต่อการทำแท้ง

ตารางที่ 7 เป็นการสอบถามทัศนคติเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยในการทำแท้งกรณีต่างๆ พบว่า - สตรีเห็นด้วยที่จะให้ทำแท้งในกรณีสตรีวิกลจริต มีปัญหาทางสุขภาพหรือพิการ ไม่สมประกอบและไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้ เกิดตั้งครรภ์ขึ้น เท่ากับร้อยละ 70.3 สำหรับกรณีการตั้งครรภ์เป็นการตั้งครรภ์จะเป็นอันตรายต่อสตรี สตรีอาจมีปัญหาด้านพันธุกรรม และกรณีสตรีถูกข่มขืนแล้ว เกิดตั้งครรภ์ขึ้น สตรีเห็นด้วยที่จะให้มีการทำแท้ง เท่ากับร้อยละ 67.7 และ 62.4 ส่วนในกรณีที่สตรีสมรสแล้วและไม่ได้ใช้วิธีคุมกำเนิดแล้ว เกิดตั้งครรภ์ขึ้น สตรีเห็นด้วยที่จะให้มีการทำแท้ง เพียงร้อยละ 3.9 เท่านั้น

เมื่อนำคำตอบในตารางที่ 7 มาสร้างเป็นดัชนีวัดทัศนคติต่อการทำแท้งของสตรีในตารางที่ 8 พบว่า เมื่อนำคำตอบแต่ละข้อมาให้คะแนนและจัดลำดับ เพื่อสร้างเป็นดัชนี (การให้คะแนนและจัดลำดับคะแนนดูได้จากภาคผนวก) วัดทัศนคติต่อการทำแท้ง สตรีจะเห็นด้วยต่อการทำแท้งระดับมาก ปานกลาง และน้อย เท่ากับร้อยละ 18.9 42.3 และ 38.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่แสดงทัศนคติต่อการทำแท้ง จำแนกตามการทำแท้งกรณีต่างๆ

กรณีการทำแท้ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
1. สตรีที่สมรสแล้ว กำลังใช้วิธีคุมกำเนิดอยู่ แต่เกิดตั้งครรภ์ขึ้น	6.3 (118)	93.7 (1751)	1869
2. สตรีที่สมรสแล้ว และไม่ได้ใช้วิธีคุมกำเนิดแล้วตั้งครรภ์ขึ้น	3.9 (73)	96.1 (1810)	1883
3. สตรีที่สมรสแล้ว แต่การตั้งครรภ์จะเป็นอันตรายแก่สตรี	67.7 (1260)	32.3 (600)	1860
4. สตรีที่สมรสแล้ว แต่การตั้งครรภ์อาจมีปัญหาด้านพันธุกรรม	66.9 (1238)	33.1 (613)	1851

ตารางที่ 7 (ต่อ)

กรณีการทำแท้ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
5. สตรีที่ไม่ได้สมรส แต่ตั้งครรภ์ขึ้นและอาจเป็น อุปสรรคต่อการศึกษาและการประกอบอาชีพ	48.0 (875)	52.0 (947)	1822
6. สตรีที่เพิ่งหย่าขาด หรือแยกกันอยู่กับสามี และทราบภายหลังว่า เกิดตั้งครรภ์ขึ้นกับสามีคนเดิม	26.1 (478)	73.9 (1351)	1829
7. สตรีที่ถูกข่มขืนแล้ว เกิดตั้งครรภ์ขึ้น	62.4 (1147)	37.6 (692)	1839
8. โสเภณี พาร์ตเนอร์ และหญิงบริการอื่นๆ เกิดตั้งครรภ์ขึ้น	49.2 (871)	50.8 (898)	1769
9. สตรีวิกลจริต มีปัญหาทางสุขภาพจิตหรือ พิการไม่สมประกอบและไม่อาจเลี้ยงดู บุตรเองได้ เกิดตั้งครรภ์ขึ้น	70.3 (1299)	29.7 (550)	1849

(คำตอบที่ไม่เข้าข่าย ไม่นำมาคิดคำนวณรวมด้วย)

ตารางที่ 8 อัตราส่วนร้อยละของดัชนีทัศนคติต่อการทำแท้งของสตรี

ดัชนีทัศนคติต่อการทำแท้ง	อัตราส่วนร้อยละ
เห็นด้วยมาก	18.9 (297)
เห็นด้วยปานกลาง	42.3 (666)
เห็นด้วยน้อย	38.8 (610)
รวม	100.0 (1573)

(คำตอบที่ไม่เข้าข่าย ไม่นำมาคำนวณด้วย จำนวน 413 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.8)